

LİMİTED ŞİRKETLERDE MÜDÜRLERİN ÖZEN ve BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

LIABILITY OF CARE AND LOYALTY IN LIMITED COMPANIES

Mustafa YAVUZ*

ÖZ

Limited şirketlerin yönetim ve temsil organı olan müdürler için 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda bir takım yükümlülükler öngörülmüştür. Söz konusu yükümlülüklerin başında “özen yükümlülüğü” ve “bağlılık yükümlülüğü” gelmektedir. Bu kapsamda limited şirketlerde müdürler, görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmekle yükümlüdürler. Ayrıca müdürlerin, şirket sırlarını ifşa etmesi, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunması ve özellikle kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapması yasaktır. Bahsi geçen yükümlülüklerin ihlal edilmesi halinde müdürlerin hukuki sorumluluğuna gidilebileceği gibi, ortaklardan birinin başvurusu üzerine mahkeme kararıyla görevlerine de son verilebilir. İşte bu çalışmada, limited şirketlerde müdürlerin özen

ABSTRACT

Some obligations are stated in the Turkish Commercial Code numbered 6102 for managers, the management and representation body of limited companies. The most important are the two following: (1) obligation of care (2) obligation of commitment. In this context, managers in limited companies are obliged to fulfill their duties with the most care and to oversee the interests of the company under the principle of honesty. Also, it is forbidden for managers to disclose company secrets, to engage in behaviors that may damage the company's interests, and to take some actions that gives advantage to them and that damages the purpose of the company. In the event of a violation of the liabilities, managers may be held liable for legal responsibilities, or their job may end by a court decision with the appeal of one partner. This work presents the care and

*Gümrük ve Ticaret Uzmanı

M.G.T.: 30.01.2017 / M.K.T.: 25.04.2017

ve bağlılık yükümlülüğü tüm yönleriyle ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Limited Şirket, Özen Yükümlülüğü, Bağlılık Yükümlülüğü, Sır Saklama, Hukuki Sorumluluk.

commitment obligation of the managers in the limited companies in all aspects.

Keywords: Limited company, care obligation, loyalty obligation, confidentiality, legal liability.

1- GİRİŞ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda¹ (TTK) limited şirket müdürlerinin hak ve yükümlülükleri yeniden düzenlenmiştir. Anılan Kanuna göre müdürlerin yükümlülükleri, görevi aslen yerine getirme, özen, bağlılık ve ortaklara eşit işlem yapma şeklinde sıralanabilir. Söz konusu yükümlülükler müdürlerin iş ve işlemlerinde kusurlu hareket edip etmediğini belirlemeye yarayan esas ölçütlerden biridir. Bunlardan özen ve bağlılık (sadakat) yükümlülüğü, diğerlerinden ayrı olarak hukuki sorumluluğun tespitinde önemli işleve sahiptir.

Limited şirket müdürleri, görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmekle yükümlüdürler. Mezkûr yükümlülük, iş ve işlemlerde gösterilmesi gereken dikkati, ciddiyeti ve bilimselliği ifade eder. Bağlılık yükümlülüğü kapsamında ise müdürlerin, şirket sırlarını üçüncü kişilere açıklamaları ve şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunmaları ve özellikle kendilerine özel menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemleri yapmaları yasaktır. Özen ve bağlılık yükümlülüğü, şirket ortağı olsun veya olmasın bütün müdürler hakkında geçerlidir.

Bu çalışmada, TTK hükümleri çerçevesinde limited şirketlerde müdürlerin özen ve bağlılık yükümlülüğü hakkında detaylı ve açıklayıcı bilgi verilecektir.

2- ÖZEN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

TTK'nın 626/l. maddesinde, '*müdürlerin ve yönetimle görevli kişilerin*², *görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmekle yükümlü olduğu*' belirtilmiştir. Söz konusu hükümde, "özen" ile "şirket menfaatinin gözetilmesi" kavramlarını birbirinden ayrılmıştır. Bir karar alınmadan önce pazar araştırması, finansal durum değerlendirmesi, borçlara ve etiğe uygunluk incelemesi yapılması bilimselliğin ve modern yönetim ilkelerinin gereği olup, bu inceleme, araştırma ve değerlendirmeler özen kavramının tanımına dâhildir. "Şirket menfaatinin gözetilmesi" ise şirketin menfaatinin kişisel menfaatlere ve başkalarının menfaatlerine feda edilmemesi, diğer menfaatlerin arkasına konulmaması (önünde tutulması) anlamına gelir. Şirket menfaatinin gözetilmesi, müdürlük görevinin yapılışına ilişkin doğal bir gereklilik olup, bağlılık yükümü içinde de değerlendirilemez. Şirketin menfaatlerinin gözetilmesinin ölçüsü, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde öngörülen dürüstlük kuralıdır.³

¹ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

² TTK md. 626/l'de geçen "yönetimle görevli kişiler" ibaresi ile müdürler dışındaki tüm yönetim kadrosu, ticari mümessiller, ticari vekiller, imzaya yetkili diğer kişiler ve kararlar yürütenler kastedilmiştir. Mesleğini ifa eden avukatlar, YMM'ler, SMMM'ler, mühendisler yönetimle ilgili değildir (Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s.527).

³ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayısı:96.

Limited şirketlerde müdürlerin özen yükümlülüğü ölçüsü belirlenirken şirketin türü, büyüklüğü ve amacı göz önünde bulundurulur. Başka bir ifadeyle, özen yükümlülüğü, aynı nitelik ve büyüklükteki limited şirket müdürleri için aynıdır. Ayrıca özen yükümlülüğünün ölçüsünün belirlenmesinde somut olayın özelliklerinin de göz önünde bulundurulması gerekir. Yani, aynı nitelikte ve büyüklükteki bir limited şirket müdürünün somut olayda göstermesi gereken özeni göstermeyen müdür, özen yükümlülüğünü yerine getirmemiş sayılır. Bu çerçevede büyük bir limited şirkette müdürlerin şirketin yönetimine ilişkin her ayrıntıyı bilmesini beklemek doğru değildir. Öte yandan, müdürün özen yükümlülüğü objektif esaslara göre belirlenmiş olduğundan onun yaşı ve tecrübesizliği gibi kişisel özellikleri özen yükümlülüğünün ölçüsü belirlenirken dikkate alınamaz. Aynı şekilde müdür, genel kurulun kendisini bu konuma meslek ve eğitim durumunu bile bile getirdiği savunmasını yapamaz. Zira müdürlük, mecburi bir görev değildir. Gerekli bilgi ve yeteneğe sahip olmayan kimsenin bu görevi kabul etmemesi gerekir.⁴

Diğer taraftan, TTK md. 626/1'de "202 ilâ 205 inci madde hükümleri saklıdır." denilerek, yüzde yüz hâkimiyete ilişkin istisnaî nitelikteki hükümler saklı tutulmuş, anılan varsayımlarda, şirket menfaatinin gözetilmesine verilen farklı anlama gönderme yapılmıştır.

Son olarak belirtelim ki öğretide, limited şirket müdürlerinin özen yükümlülüğünün anonim şirket yönetim kurulu üyeleri için öngörülen "tedbirli bir yöneticinin özeni" (TTK md. 369) şeklinde ve eşdeğer olarak düzenlenmesinin daha uygun olacağı, 626/1. maddede geçen "tüm özen" kavramının açık olmadığı ve mezkûr kavramın en yüksek özen veya tam özen şeklinde anlaşılmaya müsait olduğu, bu hususta TTK'nın 369. maddesindeki düzenlemeden ayrılmanın haklı bir gerekçesinin bulunmadığı, dolayısıyla limited şirket müdürlerinin göstermesi gereken özen derecesinin tayininde tedbirli yönetici kavramından hareket edilmesine ilişkin mevzuatta bir değişiklik yapılmasının yerinde olacağı ifade edilmektedir.⁵

3- BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Müdürlerin bağlılık yükümlülüğü ile ilgili olarak, TTK md. 626/III'te "*Müdürler de ortaklar için öngörülmüş bulunan bağlılık borcuna tabidir.*" denilmektedir. Bu durumda, limited şirket ortakları için öngörülen bağlılık yükümlülüğü müdürler için de aynen geçerlidir.

Ortakların bağlılık yükümlülüğü ise aynı Kanun'un 613. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hususta, bahsi geçen maddenin birinci ve ikinci fıkralarında; "*Ortaklar, şirket sırlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamaz. Ortaklar, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamazlar. Özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamazlar.*" denilmektedir. Görüldüğü üzere, Kanunda bağlılık yükümlülüğü tanımlanmamış, bu yükümlülüğün kapsamı içinde bulunan "sır saklama" ve "çıkarları zedeleyecek davranışlarda bulunmama" yükümlülükleri özel olarak ifade edilmiştir. Söz konusu yükümlülükler aşağıda açıklanmıştır.

3.1- Sır Saklama Yükümlülüğü

TTK'nın 613. maddesinde öncelikle bağlılık yükümlülüğünün somut bir niteliğini oluşturan sır sak-

⁴ Ali Haydar Yıldırım, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu, Güncel Yayınevi, İzmir 2008, s.53.

⁵ İsmail Özgün Karaahmetoğlu, Limited Şirketlerin Temsili, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s.82 ve 345.

lama borcu düzenlenmiştir. Buna göre şirkete ait sırları ve gizli bilgileri herhangi bir şekilde öğrenen müdürün bunları şirketin zararına olacak şekilde kullanması, kullandırması, yayması ya da üçüncü kişilere açıklaması yasaktır. Kanun'da limited şirketlerin yapısına uygun olarak sır saklama, bir bağlılık yükümü olarak öngörülmüş ve şirketin sırlarının saklanması emredici bir biçimde düzenlenmiştir. Hatta anılan yükümlülüğün şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılması yasaklanmıştır.⁶

Öte yandan, kanun koyucu sürekli değişken olduğu gerekçesiyle "şirket sırrı" kavramını tanımlamamıştır. Madde gerekçesinde de söz konusu yükümlülükte sınırlamanın geçerli olup olmadığı ile sınırının ve şirket sırrı kavramının öğretisi ve mahkeme kararınca belirleneceği ifade edilmiştir. Bununla beraber şirket sırrında, rakip bir şirketin bilmediği, öğrenmemesi gereken, şirketin zararına kullanabileceği, elde etmek için çalıştığı, peşinde olabileceği "bilgi" ölçüsü kabul edilebilir. Ancak rakiplerin ulaşabileceği, çeşitli kaynaklar aracılığı ile elde edebileceği verileri ve bilgileri kullanarak yorumlama/değerleme ile çıkarabileceği bilgiler sır olarak kabul edilemez. Bu kapsamda, şirketlere göre değişiklik arz etmekle birlikte, müşteri ve tedarikçi firmaları listesi, maliyetler, fiyat oluşumları, patentler ve diğer fikri mülkiyet hakları ile ilgili bilgiler şirket sırlarının başında yer alır.

3.2- Şirketin Çıkarlarını Zedeleyebilecek Davranışlarda Bulunmama Yükümlülüğü

TTK'da hangi hallerin bağlılık yükümlülüğünün ihlali sonucunu doğuracağı açıklanmamıştır. Bununla birlikte Kanun'un 613/II. maddesinde, bağlılık yükümlülüğü kapsamında müdürlerin, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunması kesin bir şekilde yasaklanmıştır. Hükümde geçen "şirketin çıkarlarını zedeleyecek davranışlar" ibaresi geniş bir anlama sahiptir. Söz konusu maddede ayrıca, şirket çıkarlarını zedeleyebilecek davranışların neler olduğu somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Bu noktada, müdürlerin "özellikle kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemleri yapamayacağı" ifade edilmiştir. Diğer taraftan, madde gerekçesinde "çıkarları zedeleyebilecek davranışlar" ibaresinin şirkete karşı, onu engelleyecek, kötüleyecek, güç duruma düşürecek, gelişmesini köstekleyecek, yatırımlarına etki yapacak her çeşit davranışı kapsadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda, şirketin korunmaya değer menfaatlerinin (projeleri, yatırımları, kurduğu, kurmakta olduğu ticari, sınai, finansal vs. ilişkiler gibi) ihlali ile şirket işletmesinin, bağlı şirketlerinin, müşteri çevresinin, dağıtım kanallarının ve ilişkilerinin vs.'nin kayba uğraması halinde bağlılık yükümlülüğüne aykırı davranılmış olacaktır. Bahsi geçen yükümlülüğün ihlali için doğrudan zarar oluşması bile olası zararın varlığı yeterlidir. Bu yükümlülüğe aykırı davranıldığını ise iddia edenin ispatlaması gerekir.⁷

Bağlılık yükümünün sınırı ise rekabet yasağıdır. Ancak ifade edelim ki, TTK'da müdürler için mutlak bir rekabet yasağı öngörülmemiştir. Şirket sözleşmesinin veya diğer tüm ortakların⁸ yazılı olarak izin vermesi halinde müdürler rekabet yasağına aykırı davranabilirler.

3.3- Bağlılık Yükümlülüğünün Kaldırılması veya Sınırlandırılması

TTK'da limited şirket müdürleri hakkında bağlılık yükümlülüğü getirilmekle birlikte, **bu yükümlülüğün kaldırılmasına ya da sınırlandırılmasına da imkân sağlanmıştır**. Nitekim anılan

⁶ Mustafa Yavuz, Yeni TTK'ya Göre Limited Şirketlerde Ortakların Bağlılık (Sadakat) Yükümlülüğü, Mali Çözüm, Y.22, Temmuz-Ağustos 2012, s.195.

⁷ Mustafa Yavuz, agm, s.196.

⁸ Şirket sözleşmesi ortakların onayı yerine ortaklar genel kurulunun onay kararını öngörebilir (TTK md. 626/II).

Kanun'un 613/IV. maddesinde; "Geri kalan ortakların tümü yazılı olarak onay verdikleri takdirde ortakların (müdürlerin), bağlılık yükümüne aykırı düşen faaliyetlerde bulunabileceği, esas sözleşmenin bu onay yerine genel kurulun onay kararını öngörebileceği" hükme bağlanmıştır. Ortakların onayı veya genel kurul kararı ile bağlılık yükümü kısmen (belli bir olaya özgü) kaldırılabilir gibi tamamen de (genel nitelikte bir izin ile) kaldırılabilir. Bunun yanında alınan karar, karar tarihinden önce işlenmiş olan bir yükümün ihlaline muvafakat verme şeklinde de olabilecektir. Fakat belirtmek gerekir ki, bağlılık yükümünün genel olarak kaldırılması ya da sınırlandırılması mümkün olmakla birlikte, bir önceki bölümde de belirtildiği üzere, bu yükümün özel bir hali olan sır saklama yükümünün şirket sözleşmesi ya da genel kurul kararıyla dahi kaldırılması mümkün değildir.

Müdürlerin bağlılık yükümüne aykırı faaliyette bulunabilmeleri için şirket iki şekilde karar alabilir. Bunlardan birincisi, ilgili müdür(ler) dışında kalan **ortakların tümünün** (oybirliği ile) bu konuda yazılı olarak onay vermesidir. Hükümde geçen "geri kalan ortakların tümü" ibaresinin de işaret ettiği gibi bu hususta yazılı onay alınırken hakkında karar alınan müdür oy kullanmaz. Belirtilen husus, Kanunun 619/III. maddesinde de ayrıca belirtilmiştir. İkinci karar alma yöntemi ise şirket sözleşmesinde yazılı onay yerine **genel kurulun onayının** yeterli görülmesidir. Bu durumda kararı, genel kurul verir. Genel kurul kararı, toplantıda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun aynı yöndeki oyuyla alınabilir (TTK md. 621/I-g). Şirket sözleşmesinin, müdürlerin bağlılık yükümüne aykırı faaliyette bulunabilmeleri konusunda genel kurula yetki vermesi durumunda, artık bu yetki sadece genel kurul tarafından kullanılır ve başka bir organa ya da bir komiteye devredilemez (TTK md. 616/II-e).

4- ÖZEN ve BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRI DAVRANMANIN SONUÇLARI

4.1- Müdürler Hakkında Hukuki Sorumluluk Davası Açılabilmesi

Özen ve bağlılık yükümlülükleri, müdürler açısından TTK'da öngörülen ve dolayısıyla Kanun'dan doğan yükümlülüklerdir. Anılan Kanun'un 553/I. maddesi kapsamında limited şirket müdürleri, söz konusu yükümlükleri kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem ortaklarına hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar. Bir başka anlatımla, sayılan kişiler, müdürler aleyhine şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde hukuki sorumluluk davası açabilirler. Müdürler açısından sorumluluğun doğabilmesi için bahsi geçen yükümlülüklerin kusurlu olarak ihlal edilmiş olması ve bundan dolayı dava açmaya hakkı olanların zarara uğraması şarttır.

Diğer taraftan, şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket tüzel kişiliği ve her bir ortak isteyebilir. Ortaklar tazminatın ancak şirkete ödenmesini talep edebilir. Alacaklılar ise zarara uğrayan şirketin iflası halinde, tazminatın şirkete ödenmesini isteme hakkını haizdir. Ancak, ortakların ve şirket alacaklılarının istemleri önce iflas idaresince ileri sürülür.

Durum böyle olmakla birlikte, genel kurulun almış olduğu ibra kararı, şirketin ve ibraya olumlu oy veren ortakların dava hakkını kaldırır. Diğer ortakların dava hakları ise ibra tarihinden itibaren 6 ay geçmesiyle düşer. Ayrıca tazminat isteme hakkı, davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren 2 ve her hâlde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren 5 yıl geçmekle zamanaşımına uğrar (TTK md. 558, 560).

4.2- Müdürün Görevden Alınabilmesi (Azli)

Her limited şirket ortağı, haklı sebeplerin varlığında, müdürlerin yönetim hakkının ve temsil yetki-

lerinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını mahkemeden isteyebilir (TTK md. 630/II). Dolayısıyla pay oranı ne olursa olsun her bir ortak söz konusu davayı açma hakkına sahiptir. Hükümde geçen “yönetim hakkının ve temsil yetkisinin kaldırılması”ndan maksat, müdürlerin görevden alınabilmesidir.

Ortağın söz konusu davayı açabilmesi için haklı sebebe dayanması şarttır. TTK'nın 630/III. maddesinde hangi hallerin haklı sebep kapsamında değerlendirileceği örnek olarak açıklanmıştır. Buna göre; anılan maddede müdürün, **“özen ve bağlılık yükümü ile diğer kanunlardan ve şirket sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini ağır bir şekilde ihlal etmesi”** veya “şirketin iyi yönetimi için gerekli yeteneği kaybetmesi” halleri haklı sebep olarak kabul edilmiştir. Haklı sebep dışında ayrıca şirketin zarara uğramış olması şart değildir. Haklı sebeplerin varlığını ispat yükümlülüğü ise dava açan ortağa aittir.

5- SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda limited şirket müdürleri için özen ve bağlılık yükümlülükleri öngörülmüş ve bu yükümlülükler nesnel, adil ve uygulanabilir kurallara bağlanmıştır. Bu kapsamda, limited şirketlerde müdürler ve yönetimle görevli kişiler, görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmekle yükümlüdürler.

Ayrıca, bağlılık yükümlülüğü uyarınca müdürlerin, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunmaları yasaktır. TTK'da bağlılık yükümlülüğü tanımlanmamakla birlikte, müdürlerin özellikle kendilerine özel bir menfaat sağlaması veya şirketin amacına zarar veren işlemlerde bulunması ya da sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranması hallerinde bu yükümlülüğün ihlal olduğu kabul edilmiştir. Bununla beraber, bağlılık yükümlülüğü mutlak nitelikte değildir. Bahsi geçen yükümlüğün müdürler açısından kaldırılması veya sınırlandırılması mümkündür. Ancak sır saklama yükümlülüğünün şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla dahi kaldırılması yasaktır.

Müdürlerin özen ve bağlılık yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal etmeleri halinde hem şirkete hem ortaklara hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludur. Bu durumda haklarında hukuki sorumluluk davası açılabilir. Ayrıca, her ortak, haklı sebeplerin varlığında, müdürlerin görevden alınmasını mahkemeden isteyebilir. Bahsi geçen yükümlülüklerin ağır bir şekilde ihlal edilmesi hali de görevden alınmak için haklı sebep olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, özen veya bağlılık yükümlülüklerine aykırı davranan limited şirket müdürlerinin mahkeme kararıyla görevden azledilmesi mümkündür.

KAYNAKÇA

- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).
- KARA AHMETOĞLU, İ. Ö. (2014). Limited Şirketlerin Temsili, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014.
- TEKİNALP, Ü. (2013). Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.
- Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayısı:96.
- YAVUZ, M. (Temmuz-Ağustos 2012). Yeni TTK'ya Göre Limited Şirketlerde Ortakların Bağlılık (Sadakat) Yükümlülüğü, Mali Çözüm, Y.22, 193-202.
- YILDIRIM, A. H. (2008). Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu, Güncel Yayınevi, İzmir 2008.